

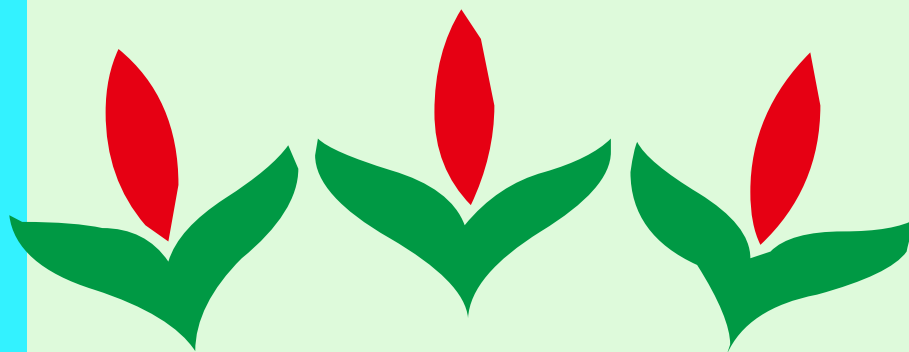
UNESA
Universitas Negeri Surabaya

ISSN : 2302-2841

I D E N T I T Ä T

JURNAL BAHASA DAN SASTRA JERMAN

Vol. III, Nomor 2, Mei 2014

Identitaet	Vol. III	No. 2	Hal. 1-60	Surabaya Mei 2014	ISSN 2302-2841
------------	----------	-------	-----------	----------------------	-------------------

Diterbitkan oleh:
Program Studi S-1 Sastra Jerman, Fakultas Bahasa dan Seni, Universitas Negeri Surabaya

SUSUNAN DEWAN REDAKSI JURNAL IDENTITÄT
JURNAL BAHASA DAN SASTRA JERMAN
PROGRAM STUDI S-1 SASTRA JERMAN FAKULTAS BAHASA DAN SENI
UNIVERSITAS NEGERI SURABAYA

Jurnal "Identität"* (ISSN: 2302-2841) diterbitkan oleh Program Studi S-1 Sastra Jerman Fakultas Bahasa dan Seni Universitas Negeri Surabaya sebagai media untuk menampung karya ilmiah dalam bidang bahasa, sastra, dan budaya Jerman yang dihasilkan oleh sivitas akademika. Jurnal "Identität" juga dimaksudkan sebagai sarana pertukaran informasi dan sumber rujukan yang bisa dimanfaatkan untuk pengembangan ilmu pengetahuan oleh seluruh bagian sivitas akademika dan juga masyarakat umum. Jurnal "Identität" terbit tiga kali dalam satu tahun.

Pemimpin Redaksi

Drs. Ari Pujosusanto, M.Pd.

Editor

Drs. Abdul Karim, M.Pd.

Dr. phil. Agus Ridwan, S.Pd., M.Hum.

Drs. Benny Herawanto Susetyo, M.Psi.

Dwi Imroatu Julaikah, S.Pd., M.Pd.

Dr. Endang Surachni, M.Pd.

Dra. Fahmi Wahyuningsih, M.Pd.

Lutfi Saksono, S.Pd., M.Pd.

Dra. Rr. Dyah Woroharsi P., M.Pd.

Drs. Sam Surastya, M.Pd.

Drs. Suwarno Imam Samsul, M. Pd.

Dra. Tri Prasetyawati, M.Pd.

Dra. Wisma Kurniawati, M.Pd.

Yunanfathur Rahman, S.S., M.A.

Alamat Redaksi

Program Studi S-1 Sastra Jerman Fakultas Bahasa dan Seni
Universitas Negeri Surabaya

Gedung T1 Kampus Unesa Lidah Wetan Surabaya, 60213

Telepon/Fax (031) 7531864

jerman.fbs.unesa.ac.id

<http://ejournal.unesa.ac.id/index.php/identitaet>

* Untuk keperluan pengetikan nama jurnal ini bisa ditulis "Identitaet".

DAFTAR ISI

	Halaman
Susunan Dewan Redaksi	i
Daftar Isi	ii
INTELLIGENZ IM VERBRECHENSROMAN "MORD IM ORIENTEXPRESS" VON AGATHA CRISTIE	1
PEMIKIRAN FRIEDRICH NIETZSCHE MENGENAI <i>ÜBERMENSCH</i> DALAM KUMPULAN PUISI "NIETZSCHE" KARYA FRIEDRICH NIETZSCHE	18
ANALISIS TINDAK TUTUR ILOKUSI TOKOH MARIA STUART DALAM NASKAH DRAMA <i>MARIA STUART</i> KARYA FRIEDRICH SCHILLER	24
ANGST UND MUT IN DER KURZGESCHICHTENSAMMLUNG "ICH SCHENKE DIR EINE GESCHICHTE-MUTGESCHICHTEN"	35
ANALYSE DER KONNOTATIVE BEDEUTUNG DER ANZEIGEN AUF DAS DATINGWEBSITE WWW.HELGA.DE	44
DEIXISPERSON DAN DEMONSTRATIVPRONOMEN IM ROMAN "Nie wieder ein Wort davon?" VON BARBARA GEHRST	54

PEMIKIRAN FRIEDRICH NIETZSCHE MENGENAI ÜBERMENSCH DALAM KUMPULAN PUISI "NIETZSCHE" KARYA FRIEDRICH NIETZSCHE

Nurin Silvia Ningrum

Program Studi Sastra Jerman, Fakultas Bahasa dan Seni

Universitas Negeri Surabaya

rinsilvia@gmail.com

Wisma Kurniawati

Program Studi Sastra Jerman, Fakultas Bahasa dan Seni

Universitas Negeri Surabaya

Abstrak

Sastra dan filsafat sama-sama membicarakan kehidupan manusia, namun mereka menggunakan cara dan wilayah yang berbeda pula dalam pengungkapannya. Permasalahannya adalah ketika pemikiran mulai diwujudkan dalam bentuk karya sastra dan menjadi bagian dari karya sastra yang menyusup ke berbagai hal dan sejumlah hal. Filsuf Jerman terkenal yang sering berfilsوفي dalam karyanya adalah Nietzsche. Dia telah menghasilkan beberapa puisi bernilai filosofis yang cukup besar. Pemikiran fenomenalnya mengenai *Übermensch* didasari oleh konsep *Der Wille zur Macht*. Ciri sosok *Übermensch* yaitu, kuat, cerdas, bangga diri, dan terasing. Berdasarkan teori di atas, rumusan masalah dalam penelitian ini adalah bagaimanakah pemikiran Friedrich Nietzsche mengenai *Übermensch* tertuang dalam kumpulan puisi "Nietzsche" Karya Friedrich Nietzsche. Tujuan penelitian ini adalah mendeskripsikan pemikiran Friedrich Nietzsche mengenai *Übermensch* yang tertuang dalam kumpulan puisi "Nietzsche" Karya Friedrich Nietzsche. Penelitian ini merupakan penelitian kualitatif dengan metode analisis isi, dengan melakukan pengkodean data, melakukan telaah terhadap bentuk tipografik puisi, lalu mendeskripsikan berdasarkan teori, dan menyimpulkan hasil analisis data. Hasil dari penelitian ini, adalah : (1) . Pemikiran Nietzsche mengenai *Übermensch* diungkapkan melalui pengulangan-pengulangan sajak, bahasa kiasan, metafor-metafor dan simbol. (2) Simbol *Licht*, *Flamme*, dan *Vogel* sering digunakan untuk menggambarkan pemikirannya.

Abstract

Literature and philosophy are both talking about human life, but they have the different use and the regions way in the disclosure. The problem is when thoughts begin to be realized in the form of literary works and become part of the literary works that infiltrate every aspect of the case and a number of things. Famous German philosopher in his work that often based on the philosophy is Nietzsche. He has produced some valuable philosophical poems are quite large. His phenomenal thought about the *Übermensch* constituted by *Der Wille zur Macht* concept. Characteristic of *Übermensch* is figure that strong, intelligent, proud of themselves, and alienated. Based on the above theory, the formulation of the problem in this study is how the thought of Friedrich Nietzsche about *Übermensch* contained in a collection of poetry " Nietzsche " by Friedrich Nietzsche. The purpose of this study is to describe the thought of Friedrich Nietzsche about *Übermensch* contained in a collection of poetry " Nietzsche " by Friedrich Nietzsche. This study is a qualitative research method of content analysis, by encoding the data, undertakes a review of the typographic form of poetry and then describe based the theory, and conclude the results of the analysis. The results of this study are : (1) the thought of Friedrich Nietzsche about *Übermensch* expressed by repetition through poetry, figurative language, metaphors and symbols. (2) Symbol light, flame, and bird is often used to describe his thoughts.

Keyword : Thought of Friedrich Nietzsche, Will to Power, *Übermensch*.

HINTERGRUND

Literatur und Philosophie verhandeln gemeinsam über das Menschenleben aber sie wenden verschiedene Weise an. Philosophie ist tatsächlich, sie ist Abstrak. Sie nutzt viele Vernunft, Logik, wissenschaftlich und denotative Sprache um die Lebensweisheit zu unterrichten, so die Grundeigenschaft von Philosophie ist optimistik, dass sie denkt um die Lebensprobleme immer zu erlösen kann

(Endraswara, 2012:24). Aber Literatur beschreibt die Lebensphänomene durch Vorstellungssprache und Symbol (Endraswara, 2012:29). Das Problem ist wenn Philosophie in Literaturwerke gebildet wird, die in einige und anzahl Sache dringt ein, und wird der Teil der Literaturwerke. Der bekanntene deutsche Philosoph, der oft in seine Werke philosophieren, ist Friedrich Nietzsche. Er hat einige Gedichte, die Philosophenwert

hat, c.a 500 Gedicht verursacht. Diese gewahlene Buch heißt "Nietzsche". Das Buch, das in Indonesien die erste Auflage ist, ist die Versammlung des Gedicht von Nietzsche am 1858-1888. Auf dem Grundlage möchte der Forscher untersuchen, wie die Gedanke von Nietzsche auf seine Werke ausgedrückt ist.

Seine wunderbare Gedanke über Übermensch macht Nietzsche bekannt als Gotermörder und als die Figur, die in seinem Philosoph "Der Wille zur Macht" der Wert Drähen bringt. Also seine Philosoph über "Übermensch" ist als eine Figur, die der Mittel um der Zweck seine Gedanke erreichen.

Menschen haben viele Zwecke, die nur von ihr erreicht wird. Menschen haben Möglichkeiten und Fähigkeiten selbst zu überwinden, so braucht man die Macht, die eigentlich der Wille ist. Übermensch ist als eine Figur, die in ihrer selbst viele Willen hat und kann dazu nützen um viele Lebensprobleme zu erlösen. Sie wendet nicht jede Eigenschaft in ihrer selbst, und dazu nützen um ihre Fähigkeit zu steigern. So deswegen ist Übermensch eine Figur, die ihren eigenen Wert wählen und formen. Es hat Fähigkeit dazu nützen um seine Lebensprobleme erlösen ohne hänging an Moral, Wert, und Religion. Übermensch erwacht nur auf Kraft, Inteleqenz, eigenen Stolz, und Vereinsamt.

Die Menschen, die Übermensch erreicht, sind die Menschen, die Ja-sagen auf allen Schwierigkeiten ist, und dazu vorbereitet vor Lebensprobleme sondern Leiden stehen, so Übermensch lehnt etwas gar nicht ab oder hat Angst für seine große Willen. Nietzsche glauben, dass man gegen dem Konflikt kämpfen ist, kann maximal seine ganze Fähigkeiten veröffentlichen. Da ist das starke Figur des Übermensch. Es hat viele Willen und zeigt seine Echtheit, die seine Bosheit, seine Schönheit, und seine Freiheit sind. Dazu kann Übermensch diese ganze Welt lieben. Alles, was diese starke Übermensch macht, wird eine Unsittlichkeit bei die moralische Menschen gefunden.

Das kluge Übermensch ist eine Figur, die kreativ, aktiv, und inovationsvolle ist. Übermensch kann sich wiederum seine eigenen Willen gegenseitig, kann sich frei überschreiten, dazu seine selbst zu vervollständigen. Der Prozeß seiner Vervollständigung ist der intellegenze Prozeß die Freiheit zu bekommen von der alten Moralität und dem alten Wert, die Übermensch verfolgt findet. Also kann Übermensch der Wert an seinen selbst ohne der Dogma des Jenseits verursachen. Übermensch soll auch in seinem selbst die Tarnung ziehen weil moralische Menschen gegen ihn streiten werden.

Übermensch muss herrschen moralität hat, das gründlich findet, dass es nett und wertvoll ist, hat die

Hoheit, Besondersheit, Kraft, und Inteleqenz. Übermensch kann sich seine Hftigkeit und seine Einzigartigkeit bewusst und erkennen. Deswegen wird Übermensch die anderen Charakteristik von Gemeinschaft haben. Einzigartigkeit Übermenschs wird bei der Gemeinschaft Unsittlichkeit gefunden, so die Gemeinschaft kann Übermensch nicht verstehen und Übermensch soll vereinsamt mit seinem Charakteristik sein. Nietzsche findet, dass manche Menschen bei allgemaie Moralität behindert und gefesselt wird. Sie streichen die Moralität heraus weil seine Bedürfnis ist dazu vertreten um etwas, was sie sich festgehalten wird, so sie können Übermensch niemals verstehen.

DIE METHODE DER UNTERSUCHUNG

Die Formulierung des Problems ist wie der Übermensch Gedanke von Nietzsche im Buch der Gedichtversammlung "Nietzsche" von Friedrich Nietzsche ist und das Forschungsziele ist um der Übermensch Gedanke von Nietzsche im Buch der Gedichtversammlung "Nietzsche" von Friedrich Nietzsche zu beschreiben. Diese Forschung zieht die qualitative Methode mit der Inhaltanalyse. Die Methode der Inhaltanalyse sind (1) Die Angabe kodieren, (2) Angabe untersuchen, die der Übermensch Gedanke von Nietzsche beschreiben, gegen der Typographie des Gedicht, (3) Darauf beschreiben auf der Theori gegündret, und (4) Die Ergebnisse der Angabeanalyse folgern.

DIE ERGIBNISSE DER UNTERSUCHUNG

Die Ergebnisse der Analyse zeigt, dass die Gedanke von Nietzsche über Übermensch durch 4 Übermenschsmerkmale ausgedrückt wird. Sie sind Der Kraft, Das Intellegenz, Der eigene Stolz, und Vereinsamt. Sie erschien in dieser sechsten Gedichte auf die Ausdrücke und der Gedanke der "ich" Lyrik. Der eigene Stolz wird durch die Ausdrücke der "ich" Lyrik ausgedrückt, der sich bewusst sind, dass er der Kraft und das Intellegenz hat. Und dann Vereinsamt ist ein Gefühl oder eine Situation, die der "ich" Lyrik erfuhrt wird weil er in seine selbst diese 3 Eigenschaften hat. So Vereinsamt ist ein Gefühl oder eine Situation, die der "ich" Lyrik in Gemeinschaft und in seinem Leben erfuhrt wird wegen seiner Besondersheit. Es ist der Kraft, das Intellegenz, der eigene Stolz.

Der Gedanke von Nietzsche über Übermensch wird durch die Wiederholungen de Rheim, Imaginieresprache, Metaforen, und Symbolen. (2) Symbol Licht, Flamme, und Vogel wird oft genützt zu seine Überlegung beschreiben.

VERSCHLUSS

Die Schlussfolgerung

Die Ergebnisse der Forschung sind : (1) der Übermensch Gedanke von Nietzsche wird durch die Wiederholungen de Rheim, Imagineresprache, Metaforen, und Symbolen. (2) Symbol Licht, Flamme, und Vogel wird oft genützt zu seine Überlegung beschreiben.

Der Vorschlag

Die Untersuchung bei diesem Buch ist nur auf die Gedanke von Friedrich Nietzsche über Übermensch begrenzt. Dieses Buch hat die andere Einzigartigkeit. Sie sind die Anwendung der Personlichkeitsymbols von dem Autor , die Regelmäßigkeit der Gedichtstypographie, und die besonders Stillsprachen, alle sich interessant zum die nächste Untersuchung ist.

Ich hoffe, dass diese Untersuchung nützlich für der Leser auf der Literaturstudie, Sprachestudie, und Philologiestudie ist, besonders um die Gedanke von Nietzsche über Übermensch kennenzulernen.

LITERATURVERZEICHNISS

- Chaer, A. 2002. *Pengantar Semantik Bahasa Indonesia*. Jakarta: PT Rineka Cipta.
- Endraswara, S. 2012. *Filsafat Sastra*. Yogyakarta: Layar Kata.
- Hassan, F. 1992. *Berkenalan dengan Eksistensialisme*. Jakarta: Pustaka Jaya.
- Lavine, P. 2012. *NIETZSCHE*. Terjemahan oleh A. Sahidah .Jogjakarta: IRCiSoD.
- Muthahhari, M. 2012. *Manusia Seutuhnya*. Jakarta: Sandra Press.
- Muzairi, H. 2002. Eksistensialisme Jean Paul Sartre. Dalam M. Ayu, *Skripsi : Nihilisme dalam roman der Prosees karya Franz Kafka*. Surabaya.
- Palmer, D. D. 2003. *Sartre Untuk Pemula*. Yogyakarta: KANISIUS.
- Rene Wellek dan Austin Waren. 1989. *Teori Kesusastraan*. Terjemahan oleh M. Budianta Jakarta: Gramedia.
- Saidi, A. I. 2008. Jurnal Sosioteknologi. *Hermeneutika, Sebuah Cara Untuk Memahami Teks*, (Online), Edisi 13 Tahun 7, hal. 376-379, (http://journal.fsr.itb.ac.id/jurnal-desain/pdf_dir/issue_3_7_13_5.pdf, diakses 10 Februari 2014).
- Siswantoro. 2010. *Metodelogi Penelitian Sastra*. Yogyakarta: Pustaka Pelajar.
- Susanto, D. 2011. *Pengantar Teori Sastra*. Yogyakarta: CAPS.

Uniawati. 2007. Diponegoro University, Institutional Repository. *MANTRA MELAUT SUKU BAJO: INTERPRETASI SEMIOTIK RIFFATERRE*, (Online), (<http://eprints.undip.ac.id/17573/1/Uniawati.pdf>, diakses 9 Februari, 2014)

Zoest, A. V. 1991. *Fiksi dan Nonfiks dalam Kajian Semiotik*. Terjemahan oleh Manoeckmi. Jakarta: Intermasa

**PEMIKIRAN FRIEDRICH NIETZSCHE MENGENAI ÜBERMENSCH DALAM KUMPULAN
PUISI “NIETZSCHE” KARYA FRIEDRICH NIETZSCHE**

Nurin Silvia Ningrum

Program Studi Sastra Jerman, Fakultas Bahasa dan Seni

Universitas Negeri Surabaya

rinsilvia@gmail.com

Wisma Kurniawati

Program Studi Sastra Jerman, Fakultas Bahasa dan Seni

Universitas Negeri Surabaya

Abstrak

Sastra dan filsafat sama-sama membicarakan kehidupan manusia, namun mereka menggunakan cara dan wilayah yang berbeda pula dalam pengungkapannya. Permasalahannya adalah ketika pemikiran mulai diwujudkan dalam bentuk karya sastra dan menjadi bagian dari karya sastra yang menyusup ke berbagai hal dan sejumlah hal. Filsuf Jerman terkenal yang sering berfilsosofi dalam karyanya adalah Nietzsche. Dia telah menghasilkan beberapa puisi bernilai filafati yang cukup besar. Pemikiran fenomenalnya mengenai *Übermensch* didasari oleh konsep *Der Wille zur Macht*. Ciri sosok *Übermensch* yaitu, kuat, cerdas, bangga diri, dan terasing. Berdasarkan teori di atas, rumusan masalah dalam penelitian ini adalah bagaimanakah pemikiran Friedrich Nietzsche mengenai *Übermensch* tertuang dalam kumpulan puisi “*Nietzsche*” Karya Friedrich Nietzsche. Tujuan penelitian ini adalah mendeskripsikan pemikiran Friedrich Nietzsche mengenai *Übermensch* yang tertuang dalam kumpulan puisi “*Nietzsche*” Karya Friedrich Nietzsche. Penelitian ini merupakan penelitian kualitatif dengan metode analisis isi, dengan melakukan pengkodean data, melakukan telaah terhadap bentuk tipografik puisi, lalu mendeskripsikan berdasarkan teori, dan menyimpulkan hasil analisis data. Hasil dari penelitian ini, adalah : (1) . Pemikiran Nietzsche mengenai *Übermensch* diungkapkan melalui pengulangan-pengulangan sajak, bahasa kiasan, metafor-metafor dan simbol. (2) Simbol *Licht*, *Flamme*, dan *Vogel* sering digunakan untuk menggambarkan pemikirannya.

Kata kunci : Pemikiran Friedrich Nietzsche, Kehendak untuk berkuasa, *Übermensch*.

Abstract

Literature and philosophy are both talking about human life, but they have the different use and the regionsway in the disclosure. The problem is when thoughts begin to be realized in the form of literary works and become part of the literary works that infiltrate every aspect of the case and a number of things. Famous German philosopher in his work that often based on the philosophy is Nietzsche. He has produced some valuable philosophical poems are quite large. His phenomenal thought about the *Übermensch* constituted by *Der Wille zur Macht* concept. Characteristic of *Übermensch* is figure that strong, intelligent, proud of themselves, and alienated. Based on the above theory, the formulation of the problem in this study is how the thought of Friedrich Nietzsche about *Übermensch* contained in a collection of poems " *Nietzsche* " by Friedrich Nietzsche. The purpose of this study is to describe the thought of Friedrich Nietzsche about *Übermensch* contained in a collection of poems " *Nietzsche* " by Friedrich Nietzsche. This study is a qualitative research method of content analysis, by encoding the data, undertakes a review of the typographic form of poetry and then describe based the theory, and conclude the results of the analysis. The results of this study are : (1) the thought of Friedrich Nietzsche about *Übermensch* expressed by repetition through poetry, figurative language, metaphors and symbols. (2) Symbol light, flame, and bird is often used to describe his thoughts.

Keyword : Thought of Friedrich Nietzsche, Will to Power, *Übermensch*.

PENDAHULUAN

Sastra dan filsafat sama-sama membicarakan kehidupan manusia, namun mereka menggunakan cara yang berbeda. Filsafat banyak menggunakan pikiran, logika dan keilmuan serta bahasa denotatif untuk mengajarkan kearifan hidup, dan sikap dasar fisafat adalah optimistik yakni berfikir untuk selalu bisa memecahkan masalah-masalah dalam hidup (Endraswara,

2012:24), sedangkan sastra melukiskan fenomena yang terjadi pada kehidupan lewat bahasa imajinatif dan simbol (Endraswara, 2012:29). Permasalahannya adalah ketika pemikiran mulai diwujudkan dalam bentuk karya sastra dan menjadi bagian dari karya sastra yang menyusup ke berbagai hal dan sejumlah hal. Filsuf Jerman terkenal yang sering berfilsosofi dalam karyanya adalah Nietzsche. Dia telah menghasilkan beberapa puisi

bernilai filsafati yang cukup besar, lebih dari 500 sajak (Nietzsche, 2010:13). Buku *Nietzsche* yang dipilih adalah buku kumpulan puisi Nietzsche pada tahun 1858-1888 yang pertama terbit di Indonesia. Oleh karenanya peneliti ingin meneliti bagaimanakah pemikiran Friedrich Nietzsche tertuang dalam karya puisinya.

Pemikiran fenomenalnya mengenai "*Gott ist tot*" menyebabkan Nietzsche terkenal sebagai pembunuh tuhan dan pemutarbalik nilai dalam konsep *Der Wille zur Macht* serta konsep *Übermensch* sebagai sosok pencapai tujuan pemikirannya.

Manusia mempunyai tujuan yang hanya dapat dicapai oleh manusia itu sendiri, manusia juga mempunyai kemungkinan dan kemampuan (*potentia*) untuk mengatasi dirinya, sehingga orang membutuhkan *power* (*Macht*) yang sebenarnya adalah kehendak (*der Wille*) (Sunardi, 1996:57). *Übermensch* adalah sosok yang memiliki berbagai kehendak dalam diri dan mampu menggunakannya untuk mengatasi berbagai problema kehidupan dengan tanpa menolak sifat apapun dalam diri dan justru digunakan untuk terus meningkatkan kemampuan diri. Oleh karenanya *Übermensch* adalah sosok yang mampu menentukan dan membentuk keseluruhan makna serta memberikan nilai pada dirinya sendiri. *Übermensch* mempunyai kemampuan untuk menciptakan dan mengatasi masalahnya tanpa harus bergantung pada nilai, moral dan agama. *Übermensch* hanya dapat ditumbuhkan oleh gabungan yang harmonis antara tiga hal : kekuatan, kecerdasan, kebanggaan.

Manusia yang telah mencapai *Übermensch* adalah manusia yang selalu mengatakan "ya" pada segala hal dan siap menghadapi tantangan kehidupan bahkan penderitaan. Jadi *Übermensch* tidak pernah menyangkal ataupun gentar dalam menghadapi berbagai dorongan hidupnya yang dasyat. Nietzsche juga percaya bahwa dengan berhadapan dengan konflik, maka manusia akan tertantang, dan segala kemampuan yang dimilikinya dapat keluar dengan sendirinya secara maksimal. Inilah sosok kuat *Übermensch* yang selalu memiliki berbagai kehendak dan menunjukkan keasliannya yaitu kekejamannya, keindahannya, dan kebebasannya, untuk sanggup mencintai dunia ini seutuhnya. Hal-hal yang dilakukan *Übermensch* yang kuat ini dianggap hal immoral bagi orang-orang moralis.

Übermensch yang cerdas yaitu sosok yang kreatif, aktif dan penuh inovasi. *Übermensch* sosok yang dapat terus mengatasi kehendak diri, bebas tak terbatas sanggup melampaui diri untuk terus menyempurnakan dirinya sendiri. Proses penyempurnaan diri sendiri tersebut adalah proses cerdas dengan membebaskan diri dari nilai lama yang menurutnya menghambat, sehingga *Übermensch* adalah cara manusia memberikan nilai pada dirinya sendiri tanpa dogma dunia akhirat namun dirinya sendiri

yang mampu menciptakan nilai bagi diri sendiri. Sifat *Übermensch* yang seperti ini dianggap hal immoral, sehingga dia harus pandai mengenakan kedok didalam bermasyarakat karena orang-orang moralistik akan memusuhinya.

Übermensch juga harus memiliki mentalitas tuan yang pada dasarnya memandang bahwa dirinya baik dan berharga, memiliki kemuliaan, keunggulan, kekuatan, bahkan kejeniusan. *Übermensch* yang mampu menyadari dan mengenali kemampuan kehebatan serta keunikan dalam dirinya, iya akan memiliki ciri khas yang berbeda dari masyarakat. Keunikan sifat dalam diri sang *Übermensch* ini dianggap immoral bagi masyarakat sekitarnya sehingga masyarakat disekitarnya tidak bisa memahami *Übermensch* dan *Übermensch* harus sendirian dengan kekhasan yang dimilikinya. Karena menurut Nietzsche sebagian besar orang dihambat dan dibelenggu oleh moralitas umum, justru mereka mengaungkan moralitas karena kebutuhan mereka adalah percaya pada sesuatu yang bisa dijadikan pegangan, sehingga mereka tidak akan pernah memahami *Übermensch*.

METODE

Penelitian ini merupakan penelitian kualitatif dengan metode analisis isi. Analisis data pada penelitian ini menggunakan teknik: (1) Melakukan pengkodean data, (2) Melakukan telaah data yang diperoleh terhadap bentuk tipografik puisi yang mendeskripsikan pemikiran Nietzsche mengenai *Übermensch*, (3) Mendeskripsikan telaah tersebut berdasarkan teori, (4) Menyimpulkan hasil analisis data.

HASIL DAN PEMBAHASAN

Hasil analisis menunjukan bahwa pemikiran Friedrich Nietzsche mengenai *Übermensch* diungkapkan melalui 4 ciri *Übermensch*, yakni Kekuatan, Kecerdasan, Kebanggaan Diri dan Keterasingan. Kekuatan dan Kecerdasan muncul dari ungkapan dan pemikiran sang aku lirik atau sang tokoh dalam ke enam puisi tersebut. Kebanggaan diri digambarkan dengan ungkapan sang aku lirik atau sang tokoh yang sadar bahwa dirinya memiliki kekuatan dan kecerdasan, kemudian keterasingan diri merupakan sebuah perasaan dan suasana yang dialami sang aku lirik atau sang tokoh karena di dalam dirinya memiliki 3 sifat tersebut. Jadi keterasingan merupakan suasana atau perasaan yang dialami sang aku lirik atau sang tokoh di dalam masyarakat dan kehidupannya sebagai akibat dari dirinya yang memiliki keunikan diri yaitu kekuatan kecerdasan dan kebanggaan diri.

Pemikiran Nietzsche mengenai *Übermensch* diungkapkan melalui pengulangan-pengulangan sajak, bahasa kiasan, metafor-metafor dan simbol. Simbol

Licht, Flamme, dan Vogel sering digunakan untuk menggambarkan pemikirannya.

PENUTUP

Simpulan

Hasil dari penelitian ini adalah : (1) Pemikiran Nietzsche mengenai *Übermensch* diungkapkan melalui pengulangan-pengulangan sajak, bahasa kiasan, metafor-metafor dan simbol. (2) Simbol *Licht*, *Flamme*, dan *Vogel* sering digunakan untuk menggambarkan pemikirannya.

Saran

Penelitian pada buku Nietzsche ini terbatas hanya pada pemikiran Friedrich Nietzsche mengenai *Übermensch*. Buku ini memiliki keunikan lain yaitu penggunaan berbagai simbol-simbol individu pengarang, keteraturan tipografik puisi serta gaya bahasa yang khas dan menarik untuk diteliti lebih dalam lagi.

Semoga penelitian ini bermanfaat bagi pembaca dalam bidang kebahasaan, kesustraan, dan filsafat terutama untuk mengetahui pemikiran Friedrich Nietzsche mengenai *Übermensch*.

DAFTAR PUSTAKA

Chaer, A. 2002. *Pengantar Semantik Bahasa Indonesia*. Jakarta: PT Rineka Cipta.

Endraswara, S. 2012. *Filsafat Sastra*. Yogyakarta: Layar Kata.

Hassan, F. 1992. *Berkenalan dengan Eksistensialisme*. Jakarta: Pustaka Jaya.

Lavine, P. 2012. *NIETZSCHE*. Terjemahan oleh A. Sahidah. Jogjakarta: IRCiSoD.

Muthahhari, M. 2012. *Manusia Seutuhnya*. Jakarta: Sandra Press.

Muzairi, H. 2002. Eksistensialisme Jean Paul Sartre. Dalam M. Ayu, *Skripsi : Nihilisme dalam roman der Prose karya Franz Kafka*. Surabaya.

Palmer, D. D. 2003. *Sartre Untuk Pemula*. Yogyakarta: KANISIUS.

Rene Wellek dan Austin Waren. 1989. *Teori Kesusastran*. Terjemahan oleh M. Budianta. Jakarta: Gramedia.

Saidi, A. I. 2008. Jurnal Socioteknologi. *Hermeneutika, Sebuah Cara Untuk Memahami Teks*, (Online), Edisi 13 Tahun 7, hal. 376-379, (http://journal.fsr.itb.ac.id/jurnal-desain/pdf_dir/issue_3_7_13_5.pdf, diakses 10 Februari 2014).

Siswanto. 2010. *Metodologi Penelitian Sastra*. Yogyakarta: Pustaka Pelajar.

Susanto, D. 2011. *Pengantar Teori Sastra*. Yogyakarta: CAPS.

Uniawati. 2007. Diponegoro University, Institutional Repository. *MANTRA MELAUT SUKU BAJA: INTERPRETASI SEMIOTIK RIFFATERRE*, (Online), (<http://eprints.undip.ac.id/17573/1/Uniawati.pdf>, diakses 9 Februari, 2014)

Zoest, A. V. 1991. *Fiksi dan Nonfiksi dalam Kajian Semiotik*. Terjemahan oleh Manoekmi. Jakarta: Intermedia